

A Terkán Lajos Ismeretterjesztő alapítvány

2015. évi

Közhasznúsági jelentése

A Fejér Megyei Bíróság PK 63931/2004/5 határozatával 826. sorszám alatt a Terkán Lajos Ismeretterjesztő Alapítványt megalapítottként, és közhasznúként 2005. 04. 16. napján nyilvántartásba vette. Az Alapítvány közhasznú jogállását a Székesfehérvári Törvényszék 2015. március 2-án kelt végzésével megerősítette, s ezen végzését 2015. április hó 20-án jogerőre emelte.

Az Alapítvány célja:

A székesfehérvári Terkán Lajos Bemutató Csillagvizsgáló fenntartásához és üzemeltetéséhez szükséges feltételek és költségek fedezetének biztosítása

Az alapítvány közhasznú tevékenységei – a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI törvény (a továbbiakban KSZT) alapján a következők:

- Képességfejlesztés (nevelés)
- Ismeretterjesztő tevékenység (oktatás)
- Tudományos tevékenység (kutatás)

Szakmai beszámoló:

Képességfejlesztés, tehetséggondozás, nevelés, oktatás

Szakkörök:

Az érdeklődő fiataloknak szakköri formában nyújtunk lehetőséget az önművelésre, a csillagászati ismeretek megszerzésére. A Terkán Lajos Bemutató Csillagvizsgálóban az iskolai időszakban heti rendszerességgel szakköröket működtettünk. A 14 év alattiaknak, a művelődési ház nyári zárva tartását kivéve minden hétfőn 17 órától, a 14 év felettieknek minden pénteken 18 órától tartottunk foglalkozásokat.

Nyári csillagászati észlelőtábor 2015.:

A csillagász szakkörök fél évszázados múltja tekinthetnek vissza a városban, közös táborozáson 1984. óta veszünk részt minden évben - 1987. óta saját táborokat szervezünk. A tábor helyeül mindig a lakott területektől, a zavaró éjszakai fényektől távoli, lehetőleg magaslaton fekvő helyet választunk ki. A tábor önellátó, fontos szerepet tölt be a természet szeretetére, óvására, megőrzésére, valamint a közösségi munkára való nevelésben is.

Táborozásaink során az ország jelentős részét bejártuk - ez évben a Börzsönyben, Drégelypalánk közelében, a "drégeli rom"-tól kevesebb, mint egy óra járásnyira töltöttünk

egy hetet. A táborozók egy része sátorban, más része túristaházban lakott. A vállalkozóbb szelleműek egy patak vizében fürödtek.

Az idén immár harminckettedik alkalommal rendeztük meg csillagászati táborunkat 24 fővel, 2015. aug. 10. (hétfő) - aug. 16. (vasárnap) között, főként 10-18 éves fiatalok számára. A tábort Székesfehérvár MJV Önkormányzata az S/15-01745 azonosító jelű szerződés keretében támogatta. A tábor résztvevői, mint mindig, a Terkán Lajos Bemutató Csillagvizsgáló csillagász szakköreinek tagjai közül kerültek ki.

Az éjszakai megfigyeléseket követő délelőtti pihenés után a nappal további részét túrázással és különböző kulturális programokkal töltöttük. Ekkor végeztük az éjszakai megfigyelések kiértékelését is. Az eredményeket a hazai és nemzetközi gyűjtőközpontoknak továbbítottuk.

A tábor részletes programja a következő volt:

A hatból öt éjszaka kiváló volt az időjárás, jó minőségű eget láthattunk. A tábor területén levő magaslaton a megfigyelést semmiféle fény nem zavarta. Sikerrel valósítottuk meg terveinket:

- Vizuális meteorészlelés, a megfigyelt meteorok adatainak rögzítése a Magyar Meteor- és Tűzgömbészlelő Hálózat előírásai szerint.
- Bolygómegfigyelések és rögzítésük a Magyar Csillagászati Egyesület észlelőlapján
- Mélyég-észlelések, oktatás a kezdő táborozók számára Dobson-távcsövünkkel.

Nappali feladatainkat is sikeresen teljesítettük:

- A Nap megfigyelése (magánszemélytől kölcsönkért H-alfa szűrővel)
- A megfigyelések adatainak kiértékelése, előkészítésük az adatgyűjtő központokba való beküldésre
- Kb. 20 km-es természetjáró túra a Börzsönyben, Drégely várának érintésével
- Balassagyarmat mellett, a Nyírjesben található arborétum és vadaspark meglátogatása
- Strandolás Balassagyarmaton; ez a hőségben igen jól esett
- Önképzés a táborban (ismeretterjesztő előadások a csillagászat és más tudományok témaköreiből, amatőr művészeti műsorszámok)

Ismeretterjesztő tevékenység

Távcsöves Bemutatók:

Február, március, április és szeptember, október, november hónapokban minden hétfő, szerda és péntek estéenként alkalmanként 5-25 érdeklődőnek tartottunk távcsöves bemutatókat. Egyes események alkalmából, mint pl. Csillagászat napja, Kultúrházak éjszakája, Kutatók éjszakája, Múzeumok éjszakája, részleges napfogyatkozás, viszont előfordult, hogy több száz látogatót is fogadtunk. Az év folyamán több, mint 1800 látogató tekintett a Csillagvizsgáló távcsöveibe.

Ismeretterjesztő előadások és bemutatók

2015. február 24. Földrengések hazánkban - avagy mi történik a talpunk alatt?
2015. március 10. A MASAT-1 misszió – 15 ezerszer a Föld körül
2015. április 07. Utazás a kozmosz mélyére - Az univerzum különleges, távoli jelenségei
Francsics László asztrofotós szemével
2015. április 28. Huszonöt éve az űrben - boldog születésnapot HUBBLE!
2015. szeptember 25. Kutatók éjszakája

Helyszín: Terkán Lajos Bemutató Csillagvizsgáló, Székesfehérvár, Fürdő sor 3.

A programok három helyszínen, párhuzamosan zajlottak:

A, Előadóterem B, Terasz C, Kupola

Korosztály: gyermekektől a nyugdíjasokig

A, Előadóterem: vetítéssel szemléltetett ismeretterjesztő előadások

19:00 - 19:45 - Kötél László: A NASA és a két törpe (A Plútó és a Ceres űrszondás felderítése)

20:00 - 20:45 - Patkó Dániel: Az extremofilektől a földön kívüli életig

21:00 - 21:45 - Dr. Hudoba György: Sötét Univerzum - sötét anyag, sötét energia

B, Csillagvizsgáló terasz:

18:30 - 19:00 Napnyugta és a kapcsolódó légköri jelenségek szabad szemes megfigyelése és magyarázatuk

- Miért kék az ég? - Rayleigh szórás

- Miért vörös a kelő és nyugvó Nap? - fényszóródás és elnyelődés

- Miért lehet belenézni a kelő és nyugvó napba? - extinkció

- Ott van-e az égitest, ahol látjuk? - refrakció

19:30 - 22:00 Az égbolt képeskönyve - tájékozódás a csillagos égbolton (fél órás turnusokban)

C, Kupola:

17:30-18:30 Távcsöves bemutató: a Nap és napfoltok

20:30-22:00 Távcsöves bemutató: a Szaturnusz, kettőscsillagok és néhány éppen látható fényesebb objektum bemutatása a TELAPO 30 cm átmérőjű Newton-teleszkópjával.

2015. szeptember 29. Potyautas az üstökösön - Tudományos mérések magyar részvétellel a 67P/Csurjumov-Geraszimenkó üstökös felszínén

2015. október 27 Száz éves az általános relativitáselmélet

2015. november 24. Mi újság a bolygórendszer peremvidékén?

Konferencia:

2015. november 14. Szkeptikusok XXI. Országos Konferenciája

Tudománnyal a tévhitek ellen

Szkeptikusok XXI. Országos Konferenciája

Székesfehérváron 1995 óta találkoznak minden évben mindazok, akik tenni szeretnének az áltudományos és tudományellenes nézetek terjedése ellen. Az összejövétel hagyományos célja, hogy tapasztalatot cseréljenek, és egymástól is tanuljanak a résztvevők, hiszen egy csillagász nem feltétlenül tud szakvéleményt mondani orvosi kérdésekben, egy biológustól sem várhatjuk el, hogy kvantumfizikai problémákban állást foglaljon. Az idei konferencián a korábbinál is nagyobb hangsúlyt fektettünk olyan területekre, amelyek fokozottan érdeklik a nagyközönséget. A programban több egymástól távol álló téma is szerepelt, hogy be tudjuk mutatni a tudományos kutatások hiteles és mégis színes, érdekes világát, egyben választ adva több olyan kérdésre, amelyekről néha hajmeresztő tévhitek keringenek a közhiedelemben. A konferenciával csatlakoztunk az MTA Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozathoz, aminek témája egyébként is az áltudományok elleni fellépés volt.

Molnár Tamás tanácsnok köszöntőjében elmondta, hogy mennyire fontos Székesfehérvár számára, hogy a tudomány és az ismeretterjesztés terén is olyan magas színvonalú rendezvények legyenek, mint például a szkeptikus konferencia, mely az elmúlt két évtizedben hozzáértő a város nevéhez, ugyanakkor reményét fejezte ki a további folytatásra.

Az első blokkban két fizikatanár Stonawski Tamás (Nyíregyházi Főiskola) és Ujvári Sándor (LKG Székesfehérvár) arra hívta fel a figyelmet, hogy mind a diákoknak, mind a tanároknak milyen nehéz a helyzetük, ha az iskolában, iskolai keretek között szeretnék meggátolni az

áltudományok terjedését. Az igazán hatékony figyelemfelhívás az, ha a tanulók maguk tesznek erőfeszítéseket, hogy a tudományosnak tűnő állítást igazolják, illetve megcáfolják.

Napjaink legtöbbet használt, ugyanakkor talán legkevésbé ismert eszköze az internet. Vélt és valódi veszélyeiről beszélt Keleti Arthur informatikai szakértő. Felhívta a figyelmet arra, hogy mi, felhasználók is nagyon sokat tehetünk adataink biztonságáért. Hallhattunk arról is, ma hol tart a kibertér védelme világszerte, milyen erőfeszítéseket tesznek a szakemberek, és milyen kihívásokkal kell szembenézniük.

Az energiaproblémákra sokak szerint a fúzió lenne a megoldás. Dunai Dániel plazmafizikus, (MTA Wigner Fizikai Kutatóközpont) maga is részt vesz egy olyan nagy nemzetközi összefogással végzett munkában, melynek célja az első fúziós reaktor megépítése. Előadásában arról beszélt, milyen tudományos és technikai problémákat kell még ahhoz megoldaniuk, hogy működjön a fúziós erőmű, amely hosszú távon az emberiség legfontosabb energiaforrása lehet.

Manapság a csillagászat egyik legnépszerűbb ága az exobolygók kutatása. Dr. Szabó Róbert csillagász, MTA CSFK Konkoly Csillagvizsgáló főmunkatársa bemutatta, hogyan dolgoznak, mik a lehetőségek, és hol tart a tudomány ezen a téren. Az idegen lények felfedezésére még várni kell, viszont ahogy a fúziós kutatásokban, ezen a területen is jelentős a magyar szakemberek hozzájárulása.

Schuminszky Nándor, a Magyar Asztronautikai Társaság tagja az űrkutatás történetének néhány olyan epizódját elevenítette fel, melyekről korábban semmit nem lehetett tudni vagy egymásnak ellentmondó, homályos utalásokat lehet csak találni.

A szkeptikusok idej konferenciájára sem csak a nevében volt országos, hiszen Kecskemétről, Csupokról, Bajáról, Budapestről is érkeztek vendégek. A Galileo Webcast jóvoltából pedig világszerte látható volt a székesfehérvári rendezvény – szintén a sok éves gyakorlatnak megfelelően. Az előadások felvételei a korábbi évekhez hasonlóan felkerülnek az internetre, a www.galileowebcast.hu oldalra. Így nem csak a megjelentek számára voltak hasznosak és tanulságosak az itt elhangzott ismeretek, hanem hosszú távon is értékes információforrássá válnak mindazok számára, akik megbízható forrásból keresnek választ tudományos kérdésekre. A rendezvény honlapját 385-ször keresték fel, az előadásokat az interneten több, mint százan követték.

További rendezvényeink

- 2015. március 17. 40 éves A Szabadművelődés Háza (nyílt nap a Csillagvizsgálóban)
- 2015. március 20. Részleges napfogyatkozás (távcsöves bemutató)
- 2015. március 28. A Föld órája
- 2015. március 29. Játékos előadás gyermek számára a Koronás Parkban
- 2015. április 25. Csillagászat napja
- 2015. június 20. Múzeumok éjszakája - nyílt nap a Csillagvizsgálóban
- 2015. november 07. Csillagok nyomában VIII. éjszakai túra, Sóstó

Az év folyamán több programunkat más civil szervezetekkel (Székesfehérvár Városi Természetbarát Szövetség, TIT, ELFT Fejér Megyei Csoport) együttműködve szerveztük. Az előadásokat átlagosan 50 - 60 fő hallgatta meg.

Számviteli beszámoló:

Az alapítvány tevékenységéhez szükséges forrásokat pályázatokból, valamint a Csillagvizsgálót támogató személyektől és cégektől kapott adományokból biztosította, vállalkozási tevékenységet nem folytatott. Az év folyamán részesültünk a civil szervezetek részére felajánlható 1%-ból. Az Alapítvány kiadásait igyekeztünk minimalizálni.

Az alapítvány tisztségviselői és a Csillagvizsgáló munkatársai tevékenységükért tiszteletdíjat nem kaptak. A Csillagvizsgálóban folyó, vagy az Alapítvány által – esetenként partnerekkel közösen – szervezett ismeretterjesztő tevékenységért részvételi, vagy belépődíjat nem kért. A rendezvényeinket önkéntesek bevonásával tartottuk meg.

A bevételek támogatásból, pályázatokból, valamint az SzJA 1%-ból tevődtek össze, a kiadások pedig bankköltésből, postaköltésből, plakátok, szóróanyagok, könyvbeszerzések és rendezvények költségeiből.

Székesfehérvár 2016-05-24.

Grosz Imre
elnök